# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 8 Tdo 218/2013, ECLI:CZ:NS:2013:8.TDO.218.2013.1

**Číslo:** 22/2014

**Právní věta:**

Jestliže poškozený uplatnil včas a řádně nárok na náhradu majetkové škody způsobené trestným činem a obviněnému byla dána možnost seznámit se s tímto nárokem a vyjádřit se k němu, a neuložil-li přesto soud prvního stupně obviněnému povinnost k náhradě škody, může takové rozhodnutí za splnění zákonných předpokladů učinit odvolací soud. Pokud odvolací soud z podnětu odvolání státního zástupce či poškozeného podaného v neprospěch obviněného z důvodu, že nebyl učiněn výrok o náhradě škody, za podmínek uvedených v § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci sám rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému povinnost, aby nahradil poškozenému způsobenou škodu, nejde pro obviněného o překvapivé rozhodnutí ani o porušení jeho práva na spravedlivý proces, neboť takové rozhodnutí odvolacího soudu nebylo vyloučeno. Obdobně to platí u nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy a na vydání bezdůvodného obohacení.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 13.03.2013

**Spisová značka:** 8 Tdo 218/2013

**Číslo rozhodnutí:** 22

**Číslo sešitu:** 5

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Náhrada škody, Řízení o odvolání

**Předpisy:** § 228 tr. ř.
§ 258 tr. ř.
§ 259 tr. ř.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. B. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 5 To 29/2011, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 T 1/2007.*

**Z o d ů v o d n ě n í :**

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 10. 2010, sp. zn. 42 T 1/2007, uznal obviněné L. H., P. B. a M. Z. vinnými jednak zločinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního

prostředku podle § 234 odst. 3 trestního zákoníku, jednak zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) trestního zákoníku. Za to uložil každému z obviněných podle § 234 odst. 3 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř roků.

Proti citovanému rozsudku podali odvolání městský státní zástupce (ten tak učinil v neprospěch všech obviněných), obvinění L. H., P. B. a M. Z. a také poškozená Č. s., a. s., se sídlem P., O. Vrchní soud v Praze o nich rozhodl rozsudkem ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 5 To 29/2011, tak, že z podnětu odvolání městského státního zástupce, obviněných L. H., P. B. a M. Z. a poškozené Č. s., a. s., se sídlem P., O., napadený rozsudek zrušil ohledně obviněných L. H. a M. Z. podle § 258 odst. 1 písm. b), d), f) tr. ř. a ohledně obviněného P. B. podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř., a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že všechny tři jmenované obviněné uznal vinnými, že „po předchozí dohodě s odděleně stíhaným M. Č., a s dalšími zatím přesně neustanovenými spolupachateli, vedeni snahou společným jednáním bezhotovostním převodem vyvést finanční prostředky v objemu jednoho a půl milionu korun z cizího účtu a získat tím pro sebe a další zatím neztotožněné osoby finanční prospěch, přičemž nejméně P. B. a odděleně stíhaný M. Č. při srozumění i s tím, že vylákání peněz bude realizováno pomocí padělaných platebních příkazů, M. Z. na pokyn L. H. daný mu prostřednictvím jejich společného známého P. Š. dne 25. 11. 2004 v pobočce Č. s., a. s., v P., Š. č., účelově založil za obchodní společnost Z. R. spol. s r. o., které byl jednatelem, běžný účet č., ke kterému zřídil výhradní dispoziční právo, načež číslo účtu předal prostřednictvím P. Š. L. H., který ho dal k dispozici P. B., a poté, co P. B. a odděleně stíhaný M. Č. doposud přesně nezjištěným způsobem získali padělané platební příkazy k účtu majitele R. kancelář P., s. r. o., znějící na zaplacení 600 000 Kč, 600 000 Kč a 150 000 Kč ve prospěch účtu obchodní společnosti Z. R. spol. s r. o., a k účtu majitele D. S. znějící na zaplacení 200 000 Kč ve prospěch účtu obchodní společnosti Z. R. spol. s r. o., obviněný P. B. a odděleně stíhaný M. Č. dne 21. 12. 2004 v pobočce Č. s., a. s., v P., V. nám., tyto padělané jednorázové příkazy opatřili datumovým razítkem spořitelny a vhodili je do sběrného boxu, a následně, poté, co byly padělané příkazy Č. s., a. s., realizovány, dne 22. 12. 2004 v pobočce Č. s., a. s., v P., Š. č., M. Z. na pokyn daný mu L. H. prostřednictvím P. Š. vybral hotově z účtu finanční hotovost ve výši 1 550 000 Kč, o které stejně jako ostatní obvinění věděl, že obchodní společnosti Z. R., spol. s r. o., nepatří a že byla na její účet Č. s., a. s., připsána nedůvodně, a stejně jako ostatní obvinění předpokládal, že Č. s., a. s., předmětný převod zrealizovala v záměrně vyvolaném zdání, že se jedná o legální finanční transakci, a peníze předal L. H., který na něj čekal společně s P. B. a odděleně stíhaným M. Č. před pobočkou Č. s., a. s., načež L. H. tyto peníze dal odděleně stíhanému M. Č., který z nich jeho prostřednictvím obratem předal zpět 100 000 Kč M. Z., 20 000 Kč P. B. a se zbytkem peněz obvinění naložili zatím neobjasněným způsobem, čímž Č. s., a. s., se sídlem v P., O., která svým klientům neoprávněně odúčtované finanční prostředky uhradila, způsobili škodu v celkové výši nejméně 1 550 000 Kč“.

Takto popsané jednání odvolací soud právně posoudil u obviněných L. H. a M. Z. jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. účinného do 31. 12. 2009, za což každému z nich uložil podle § 250 odst. 3 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří roků, a podle § 59 odst. 2 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 každému z nich uložil i povinnost podle svých sil nahradit škodu, kterou trestným činem způsobili. V případě obviněného P. B. soud druhého stupně popsané jednání právně kvalifikoval jako zločin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3, alinea 2, trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 a jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010, za což mu podle § 234 odst. 3 a § 43 odst. 1 trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 podmíněně odložil na

zkušební dobu v trvání čtyř roků, a podle § 82 odst. 2 trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 mu uložil i povinnost podle svých sil nahradit škodu, kterou trestným činem způsobil. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. pak všem třem obviněným uložil povinnost, aby rukou společnou a nerozdílnou zaplatili poškozené Č. s., a. s., se sídlem P., O., částku 304 371,76 Kč jako náhradu způsobené škody.

Obviněný P. B. se ani s takovým rozhodnutím odvolacího soudu neztotožnil a prostřednictvím obhájkyně podal proti němu dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a k) tr. ř., neboť je přesvědčen, že rozhodnutí spočívá na nesprávném hmotně právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení a výrok odvolacího soudu je neúplný.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný spatřoval v tom, že odvolací soud rozhodl o náhradě škody, ačkoliv soud prvního stupně výrok o náhradě škody neučinil. V takovém postupu spatřoval porušení základních práv a svobod, jak má na mysli ustanovení čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle tohoto ustanovení má každý právo na účinné opravné prostředky, pokud jej však soud prvního stupně k náhradě škody neodsoudil a toto rozhodnutí učinil až soud odvolací, pak mu byla odňata možnost využití práva odvolání a rozhodnutí pro něj bylo překvapivé. To považoval za neústavní, neboť jsou-li ve hře základní práva, musí být ochranitelná cestou všech opravných prostředků.

V této souvislosti dovolatel poukázal na ustanovení § 259 odst. 2 tr. ř., podle kterého záleží-li vada v tom, že v napadeném rozsudku některý výrok chybí nebo je neúplný, může odvolací soud, aniž rozsudek zruší, věc vrátit soudu prvého stupně, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo jej doplnil. Podle jeho názoru odvolací soud měl tedy správně věc vrátit soudu prvního stupně, aby rozhodl o náhradě škody a aby především zůstalo zachováno jeho právo na opravný prostředek.

Druhý z uplatněných důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. obviněný zřejmě spatřoval v tom (byť to explicitně neuvedl), že výrok o náhradě škody je neúplný, neboť náhrada způsobené škody je nespravedlivě požadována jen po něm a nikoliv i po zbývajících spoluobviněných. Trestní stíhání některých z nich totiž bylo vyloučeno k samostatnému řízení a není tedy jasné, zda i oni (konkrétně obvinění J. Č., R. S. a M. Č.) byli rovněž odsouzeni k náhradě škody.

S ohledem na uvedené obviněný v závěru svého podání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu ve výroku o náhradě škody.

K podanému dovolání se vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, jež k prvému uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uvedla, že způsob, jakým obviněný námitku odůvodnil, vypovídá o tom, že okruh jeho výhrad je jen procesní povahy. Odvolacímu soudu pouze vytknul nedodržení podmínky ustanovení § 259 odst. 2 tr. ř., což je ovšem námitka, která použitý dovolací důvod ve zvolené právní variantě obsahově nepokrývá a podmínku dovolacího přezkumu založit nemůže.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek ve vztahu k obviněnému P. B. jak z podnětu jeho odvolání, tak i z podnětu odvolání poškozené Č. s., a. s., a v souladu se svými přezkumnými závěry následně postupoval podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř., za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci nově rozhodl a ve zpochybněném směru v návaznosti na přisouzený výrok o vině podle § 228 odst. 1 tr. ř. obviněnému uložil solidární povinnost k náhradě způsobené škody, čímž napravil pochybení soudu prvého stupně, který o řádně uplatněném nároku poškozeného subjektu vůbec nerozhodl. Popsaný procesní postup odvolacího soudu je tak v souladu se zákonem.

K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. státní zástupkyně uvedla, že dovolatel zřejmě ve vztahu k osobám bývalých spoluobviněných J. Č. a R. S. přehlédl procesní rámec obžalovací zásady plynoucí z ustanovení § 220 odst. 1 tr. ř. a tím i popis skutku uvedeného v

žalobním návrhu, který se jmenovanými spoluobviněnými spojen není. Ve vztahu k původně společně obviněnému M. Č. pak nevzal v potaz, že jeho trestní věc byla v řízení před nalézacím soudem dne 7. 10. 2010 vyloučena k samostatnému projednání. Z těchto důvodů se shora konstatovaný výrok podle § 228 odst. 1 tr. ř., kterým byla uložena společná a nerozdílná povinnost k náhradě škody, mohl za podmínek tohoto procesního ustanovení dotýkat pouze těch obviněných, kteří byli v předmětném trestním řízení uznáni vinnými trestným činem, jímž způsobili poškozenému subjektu majetkovou škodu.

Z těchto důvodů státní zástupkyně v závěru svého vyjádření navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného P. B. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné, že bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Obviněný uplatnil jako první důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Podle stávající judikatury se za rozhodnutí spočívající na jiném nesprávném hmotně právním posouzení ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. sice považuje i chybný výrok o náhradě škody, který však musí mít základ v nesprávné aplikaci hmotně právních předpisů občanského či obchodního práva.

Právě v tomto kontextu je nutné dovolací výhrady uplatněné obviněným v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odmítnout. Dovolatel totiž namítl v podstatě jen to, že soud druhého stupně rozhodl o výroku o náhradě škody až v odvolacím řízení, a tak porušil jeho právo na spravedlivý proces.

V dané věci je podstatné, že poškozená Č. s., a. s., se sídlem P., O., uplatnila svůj nárok na náhradu škody řádně a včas. Poprvé tak učinila již v přípravném řízení a po podání obžaloby jej upřesnila částkou ve výši 304 371,76 Kč (srov. č. l. 491 trestního spisu). Takto bezvadně uplatněný nárok předsedkyně senátu v souladu s ustanovením § 206 odst. 2 tr. ř. přečetla ještě před zahájením dokazování na počátku hlavního líčení dne 15. 5. 2007. Z uvedeného tak vyplývá, že obviněný byl opakovaně obeznámen s nárokem jmenované poškozené společnosti na náhradu škody – poprvé se tak stalo v průběhu přípravného řízení (při seznámení se spisovým materiálem) a znovu pak po zahájení hlavního líčení. Měl tak dostatek příležitostí (mimo jiné i proto, že hlavní líčení bylo opakovaně odročováno a řízení před soudem trvalo cca tři a půl roku) se k uplatněnému nároku a jeho výši vyjádřit a v případě nesouhlasu uplatnit všechny své výhrady.

Jak již správně uvedla státní zástupkyně ve svém vyjádření, odvolací soud při svém rozhodování shledal (především na podkladě řádně a včas podaného odvolání poškozené společnosti), že soud prvého stupně ve výroku napadeného rozsudku pochybil, pokud opomenul rozhodnout i o řádně a včas uplatněném nároku poškozené společnosti na náhradu škody. Proto bylo zcela na místě, aby odvolací soud – tím spíše, že k tomu měl i další zákonné důvody – postupoval podle ustanovení § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř. a za podmínek uvedených v § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci nově rozhodl rovněž tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému P. B., aby rukou společnou a nerozdílnou se spoluobviněnými L. H. a M. Z. zaplatili poškozené společnosti jako náhradu způsobené škody 304 371,76 Kč. Odvolací soud při takovém rozhodnutí totiž vycházel ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn soudem prvého stupně, a svým postupem v podstatě jen napravil pochybení, jehož se dopustil soud prvého stupně. Takový procesní postup odvolacího soudu je tak plně v souladu se zákonem.

Výhrady dovolatele, že měl být zkrácen na svých právech, nepovažuje Nejvyšší soud za případné. Rozhodnutí soudu druhého stupně pro něho nemohlo být rozhodnutím, které by bylo možno označit

za překvapivé rozhodnutí, mohl je očekávat; s uplatněným nárokem poškozené společnosti byl včas a řádně seznámen a postupem soudů obou stupňů mu nebyla odepřena možnost dostatečně se k věci vyjádřit (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 1312/11, ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 3844/12, či jeho usnesení ze dne 5. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 4809/12, aj.).

V této souvislosti je třeba akcentovat i to, že tzv. velkou novelou trestního řádu (provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.) byla přijata i nová koncepce odvolacího řízení, která se projevila ve způsobu vyřizování věcí odvolacím soudem přechodem od principu kasačního s omezenými prvky apelace k principu výrazně apelačnímu s prvky kasace. Odvolacímu soudu sice zůstala zachována možnost vrátit věc soudu prvního stupně s příkazem, aby rozhodl o chybějícím výroku (srov. § 259 odst. 2 tr. ř., jehož aplikace se obviněný dovolával), současně však má i pravomoc sám rozhodnout ve věci rozsudkem, jsou-li splněny zákonné podmínky (srov. § 259 odst. 3, 4 tr. ř.). Jelikož tyto podmínky v posuzované věci splněny byly, odvolací soud měl možnost nejen změnit rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině, ale v návaznosti na něj k odvolání poškozené společnosti podanému v neprospěch obviněného rozhodnout nově i o solidární povinnosti obviněného nahradit způsobenou škodu (srov. § 259 odst. 4, věta za středníkem, tr. ř.).

V dalším se dovolací soud vypořádal s námitkami obviněného uplatněnými k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., které nepovažoval za relevantně uplatněné.

Nejvyšší soud v neveřejném zasedání dovolání obviněného P. B. podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.